

չափ ընտանիք . բոլոր պանդոկ-ները , սրճարանները , պանդոկ-ներուն բակերն ու մզկիթները լցուեցան այս գաղթականաց հոծ բազմութեամբ : Տեղւոյս կառա-վարութիւնն օգնութեամբ Սեբաս-տիոյ կուսակալութեան հուսկ ու-րեմն յաջողեցաւ ի Զորում զրկել-այժմ շատ քիչ մնացած են աստ , որոց ոմանց համար կըսուի թէ մտադիր են վերադառնալ ի Ռուսիա , ոմանք ալ մէկ կողմանէ կերթան ուր որ կը զրկէ կառավա-րութիւնը : - 17 տարեկան թուրք պատանի մը Զուգուր-Չատուրուան ըսուած տեղը ճնճողի մը զար-նելու համար հրացանը կը պարպէ առանց տեսնելու դիմացը նստող չէրքէս աղջիկ մը . բարեբաղդա-բար հրացանը կապար չպարունա-կելով՝ միայն վառողը և քանի մը փոքրիկ կապարներ (սայմա) աղջի-կան ճակատը կը ծակեն . չէրքէսը խսկոյն կը հետամտին թուրք պա-տանուոյն , սակայն չեն կրնար ձեռ-բակալել . իսկ կառավարութիւնը գտաւ և ըստ օրինի պատժեց զնա :

Զորքապա . 1 Դեկտ . 1888 : - Ուրախութեամբ կը փութամը յայտա-բարել թէ Պենտոսի Վսեմ կուսակալն հաճեցաւ վերջապէս Զափուլութեան տիտղոս շնորհել տեղւոյս ոստիկանա-պետի օգնական քարտուղար Մէհ-մէտ էֆէնտի Գաւր օղլու անունա-նեալ հեղահամբոյ երիտասարդի , որ հինգ տարինէն է վեր հաւատարմա-բար և բուռն աշխուժիւ կը ծառա-յէր , և բազմիցս ի բացակայութեան ոստիկանապետին կը փոխանորդէր . Լի-պոյս եմը որ տեղւոյս հասարակութեան թախանձանօք ընդ հուպ յոստիկանա-պետութիւն պիտի բարձրանայ յօ-գուտ գաւառին , որ զուրկ է մնայուն ոստիկանապետէ մը . կը խոստովանիմք անպառապէս թէ Մէհմէտ էֆէն-տի իւր խոնարհ և ճարպիկ վարուե-րարութեանը է նոյն պաշտօնի : - Նա-խորդ նամակաւ խոստացած էր ի Գաւր-գայա կատարուած հայ բողո-քական , և աշակերտական յարանուա-նութեանց վիճաբանութիւնն նկարա-գրել : Երբեք ահա ըստ խոստումնա-նքարակէ օր մ'է . տեսանք բարձրա-բեք ըլլոյ մը վերայ մոռնեաց հո-վանուոյն տակ բացուած . բողոքական հասարակութեան կողմանէ փոխանոր-դաբար վիճաբանելու պաշտօնն ըստ-անձնած է Օրտու գաւառի քարո-ղիչ Պ . Յակոբոս , որ զբեթէ մրցելու համար եկած է . աշակերտականաց կողմանէ ալ Սմբէրկայէ միտինար կարգեալ պատուելի Գէորգեան . ներ-կայ են նաև խումբ մը իրօնագէտք ալ . Պ . Յակոբոս յոտնկայս կը հար-ցընէ նախ Պատ . Գէորգեանի թէ կը հաւատայ հին և նոր կտակարանաց , և եթէ կը հաւատայ՝ պարտի ստո-րաբերէ :

Պ . Գէորգեան . - Ուրեմն ես ալ ձեզ հարցունեմ թէ զԱստուած կը ճանչնա՞ք , և եթէ կը ճանչնա՞ք՝ ստո-րաբերեցէք : Հարկ է այս հարցումը : Պ . Յակոբոս . - Գրաւոր թղթ լինի մեր վիճաբանութիւնն , որպէս զի քիչ մը վերջը չուրացուի , ստորագրեցէք : Պ . Գէ . - Ստորագրելու հարկ չը կայ : Պ . Յակ . - Լաւ . մնան չունի . Ս . Գրոց պատմութեան մէջ քանի տե-սակ հերետիկոսութիւն կայ : Պ . Գէ . - Պ . Յակոբոս կը հարցընէ թէ Ս . Գրոց մէջ քանի տեսակ հերե-տիկոսութիւն կայ . բայց մենք պատ-րաստ եմք , եթէ չափահասից միտու-թեան վրայ հարցում մը ուղղէ մեզ . այս օրինակ տղայական հարցումներով ժամապաճառ լինելու հարկ չկայ : Պ . Յակ . - Կը ցաւիմք որ պատուե-լի Գէորգեան իւր ամբողջ կենքն Ս-մբէրկայի մէջ անցուցած է ի զուր : Պ . Գէ . - Տղայական ընելով ձեռ-անձի ո՛ր և է ստորագրութիւն չէր իմ նը-պատակ , այլ ձեռ հարցման կը վերա-

բերէր . կը ցաւիմ որ դուք այսօր կը-ռիւ յարուցանել կուզէք . ես չափա-հաս մարտեղու փաստն ունիմ Ս . Գրոց այս ինչ և այն ինչ համարներն . ա-նոնց վրայ խօսիլ կուզէք : Պ . Յակ . - Ես կուսակալն չեմ . բայց գիտեմ թէ դու ինչ նպատա-կաւ եկած ես : Պ . Գէ . - Սրբկայ . - յանկարծ կուրն կը ծագի . Պ . Յակոբոս վերջին ծայր բարկացած պատուելի Գէորգե-անի վրայ յարձակելով կուռփի հար-ուած մը կուտայ անոր , և հանգիստ-կանք միջամտելով կուռփի վերջ կու-տան սոյն պատկառելի ժողովոյն : Ս-մենապարմասլի կէտն սա է որ երբ գիւղացի բողոքականք կը հարցու-նեն կուրէ վերջ թէ ինչ էր պատ-ճառն որ այդչափ բարկացաւ , Պ . Յա-կոբոս կը պատասխանէ թէ եղբարք սրբկայ ըսաւ սրբկայ : Մենք սոյն վիճաբանութեան վե-րայ մի քանի տեսակ նկարագրու-թեանց ունկնդիր լինեցէ զինի որոշե-ցինք ճշմարիտ նկարագրին առնելով ըստ այնմ գրել : Գիւղին հայ , բողո-քական և աշակերտական հասարակու-թեանց կողմանէ երկուստան ստո-րագրութեամբ ստացած նկարագրոյս համառօտն է այս : Ս . յսու կը հասկըց-ուի թէ բողոքականն հակառակ է սոյն նոր աղանդն քարոզող միտինա-րաց և շարունակ չէ՞ ըլլաւ կուրէ պա-կաւ չէ իրենց մէջ . բայց մենք անը-տարբեր հանդիսատեսներ եմք . աշա-կերտական ընկերութեան կողմանէ ընտրեալ միտինարը գրեթէ շարու-նակ կաշխատին բողոքականներն նը-րուազեցնելու , և այս վերջինք կարի հակառակ են անոնց . իսկ մենք հայքս ինչ կընենք . ո՛չ ապաքէն տեղի կու-տանք նոր յարանուանութեանց գաժ-քան զգաժի մէջ բազմանալուն :

Պատ . 7 Դեկտ . 1888 : - Վայր-կեանք մահ : - Յայտնի է թէ Նիւ-եորքի նահանգն մահու պատիժն բարեփոխած է , փոխանակ կա-խաղան հանելու ըմբռնարարն երեքտրական հոսանքով սպաննել որոշած լինելով , որուն գործա-դրութեան պիտի սկսին առաջի-կայ Յունուար ամսոյ առաջին օ-րէն : Մահապարտներ կախաղան հանելու մէջ առ հասարակ տեղի ունեցած ցաւալի տեսարաններու վերջ տալու փափաքն յղացած է սոյն խորհուրդ , որ եթէ գործ-նականին մէջ երեքտրականութիւ-նը բառնայ զայն , կամ գէթ մեղմացնէ թշուառ և դժբաղդ-մահապարտաց վերջին վայրկենի մէջ զգացած անհաւատարի չար-չարանքներն , արդարեւ մեծ ծա-ռայութիւն մը պիտի լինի մարդ-կութեան , քաղաքակրթութեան մեղպարգեւած անթիւ շնորհքն-րու մէջ մահուան պատիժն ևս ան-ղգալի ընելով : Երեքտրական հո-սանքներու միջոցաւ սպանութիւն կարուածին չափ դիւրին կամ պարզ չէ . այդ գործողութիւնն ունի իւր դժուարութիւնները որում յաղ-թելու մտօք գրեթէ ամէն օր փո-ռն տեղի կուենան : Դժուարու-թեանց մէջ գլխաւոր դիտելու կէտն է մահապարտ անձին ֆիզի-քական կազմութիւնը , շղային ձգտումը և մտաւոր կարողու-թիւնը , որոց միոյն առաւել կամ նուազ ներկայութիւնը , անգոր կը կացուցանէ երեքտրական հոսան-քի ահարկու աղբեցութիւնը : Վերջին օրերս ի ներկայութեան գիտնականաց եղած փորձերու ժամանակ դիտուած է թէ երեք-տրական հոսանքի միջոցաւ ձի մը կամ եղ մը սպաննելու մէջ այն-չափ տարբերութիւն կայ որչափ որ կը տեսնուի թոքախտէ կամ որ կը տեսնուի թոքախտէ կամ կաթնուածէ մեռնող անասնոց մէջ :

ասկէ զատ երեքտրական հոսան-քն թէ և կապանանէ անասունը , այլ նորա սիրտը , թոքը , ստա-միքսը և հետեւապէս արեան շըը-լանը անվթար կը պահէ . սոսկ ուղեղի խանգարում մը առաջ բե-րելով է որ կապաննէ . սորա հե-տեւութիւնն սա սա եղած է որ սպաննալ անասնոց ոմանց մահ-ուանէ վերջ կենդանութեան վե-րադարձնել կարելի եղած է վեր-ջին փորձերու ժամանակ : Յայտ-նի է թէ շոգեչարժ մեքենայից զօրութիւնք ձիւ զօրութեան հաշ-ւոյ ներքե կերթան . հաշիւ մը որ մասնագիտաց միայն հասկնա-լի է . նմանապէս երեքտրական հոսանքի զօրութիւնն օճ բառի գործածութեամբ կը հասկցուի . բառ մը որ բոլորովին նոր է , և ոչ մի բառերէ մէջ գտնել զայն կարելի է . յատկապէս երեքտրա-գիտաց հնարած մի բառ : Ուստի երբ հորթիկ մը սպաննելու հա-մար 1300 օճ երեքտրական զօ-րութեան պէտք կար , ձի մը ըս-պաննելու համար հարկ եղած զօ-րութեան չափն 11 հազար օճ էր . և մինչեւ առաջին երեսուն մա-նրերկրորդի մէջ անշունչ գետին կիցնար , այս վերջինն ութսուն մանրերկրորդէ վերջ միայն շնչա-սպառ կը լըար . ապացոյց թէ բո-լոր անասունները միեւնոյն չափով երեքտրական հոսանքի աղբեցու-թեան ներքե և միեւնոյն ժամա-նակամիջոցի մէջ սպաննել կարելի չէ , որովհետեւ իրենց բնական կազմակերպութիւնն կը տարբեր իրարմէ : Ս . յլ և այլ անասնոց վե-րայ եղած փորձերն , որոց վերայ յոյժ համոռօտ տեղեկութիւն տալ միայն կարելի է մեզ այս անգամ , կապացուցանեն թէ եր-կու մահապարտ անձինք միեւնոյն զօրութեամբ և մի և նոյն ժամա-նակի մէջ սպաննել կարելի չլի-տի ըլլայ . հաստատուած է նաև սա պարագայ թէ մահապարտ անձանց վերջին վայրկեններն չափի լինին այնչափ երջանիկ որ-չափ որ կանկալուէր յանկար-ծական մահուան օգտակարու-թեանն , որովհետեւ մինչեւ ա-կընթացի մը մէջ կախաղան հա-նել կարելի էր մահապարտ անձ մը երբեմն , այժմ առ նուազն երեսուն մանրերկրորդի պէտք կայ մի և նոյն գործողութիւնը կատարելու , ուստի փոխանակ մեղմացնելու՝ ալ առաւել պիտի ստատկանան մահապարտի տան-ջանքներն : Փորձերով հաստատ-ուած է նաև թէ երեքտրական հո-սանքով սպաննալ անասնոց մա-ղերն այրած է են երբ հոսանքը սաստիկ է . ուրիշ անպատեհու-թիւն մը ևս , մեզ բանական ա-րարածոց համար . ուստի և ըս-տիպուած են անասնոց գլխու վե-րայ գտնուած մաղերն անթիւ . գործողութիւն մը որ եթէ մա-հապարտ անձանց վերայ ևս կա-տարուիլ հարկ ըլլայ , սոյն գոր-ծողութեան խորհուրդն և ժամա-նակը յոյժ ցաւալի պէտք է ըլլայ իրենց , ինչ որ ալ ըլլայ , եթէ մահապարտ լինելը դժբաղդ-թիւն մը է , ալ աւելի դժբաղդ-է այն անձ որ երեքտրական ար-դի անկատար վիճակին մէջ փոր-ձեր պիտի լինին զինքը սպաննե-լու համար , հաւանականաբար ինչպէս որ շատ անգամ կը պա-տահի , իւր չգործած մի յանցա-

նաց համար , Հիմայ խնդիրը կը մնայ գիտնալ թէ ո՛վ պիտի ար-ժանի ըլլայ առաջին փորձերու և ո՛վ պիտի լինի առաջին դիւցաղն երեքտրական հոսանքի յանկար-ծական մահացու հարուածին : Ս . յս մասին ի՛նչ որ պիտի ըսենք , անհաւատարի թուի թերեւ , այլ կրնամք վստահեցնել ձեզ թէ Նիւեորք նահանգի բանտերու մէջ կան եղբր մէկ քանի անձինք որք այս առաջին փորձի պատուին արժանանալու շնորհը կը խնդրեն ձեռնհաս խիստնութենէն . շնորհ մը որ պիտի անմահացնէ եղբր իւրեանց ուրիշ կերպով կորստ-եան դատապարտեալ անուններ : Ս . յս մասին քանի քանի խնդ-րագրեր մատուցուած են տեղա-կան խիստնութեանց , որոնք չգիտ-նալով թէ ո՛րու տալու է գոհա-ցում , որոշած են քուէարկութեամբ ընտրել քանիքն երեքտրական մի-ջոցաւ սպանութեան նախնական փորձերուն . հետեւապէս առա-ջիկայ 1889 տարւոյն սկիզբէն վերջ կախաղան երեքու վճիռ ստացող մահապարտք կամ անոնցմէ մին պիտի լինի առաջին դիւցաղն այս նոր և տարօրինակ գործողութեան որուն կատարելութեան համար ա-մէն ջանքու միջոցի գործ կը դր-ուին հազարաւոր տղարներ ծախ-սելով : Ս . երջանք մը թէ Նիւեորք նահանգի մէջ մահապարտներն ե-րեքտրական հոսանքով սպաննե-լու առաջարկութիւնը ընող և ե-րեքտրական ժողովոյն ընդու-նել տուող անձն պարոն Էլքեթ կէլէ ներկայ գտնուելով անասնոց վերայ եղած փորձերու , յոյժ գոհ եղած է , գիտելով շանց , ե-ղբրու , ձիերու , հորթիկներու և այլոց բազմապարտ մահը , ի փառս քաղաքակրթութեան : Ս . ք

Ս.Զ.Գ.Ս.ՅԻՆ ԼՈՒԻՆԻՐ

Առաջին ժողով երեկ նիստը . ըսաւ նախագահութեամբ Ամեն . Ս . Պատրիարք Հօր ի ներկայու-թեան 43 երեսփոխանաց : Ար-դիւնքն : Ըստ առաջարկութեան աղբային վարչութեան , յոտնկայս շնորհակալութեան քուէ տուաւ Ունեան հարազատաց համար վստի վերաշինութեան Ս . Կարա-պետ եկեղեցւոյ երեսփոխալէի իւսկիւտարի : Ի նախաքննութիւն յղեց երեսփոխալ վանուց հաշ-ուեցոյցն ու հաշուէկիւն : Ս . աղբային վարչութեան վիճակաց վերա-կազմութեան ծրագրիւր՝ զոր վար-չութիւնը մատոյց , սկսաւ ի նկա-տի առնուլ , և որոշեց որ տպեալ բաշխուի կանխաւ երեսփոխանաց : Յաջորդ նիստը՝ 15 օրէն : - Խառնուիլ որբանոցի հիմ-նադիր-անօրէն Սրբուհի մայրա-պետ տակաւին անկողնոյ կը ծա-ռայէ : Մեծաւ գոհութեամբ կի-մանամք որ հանգանակութիւնը կը շարունակուի ի նպատ սոյն անձնուէր մայրապետին , և Ամեն . Ս . Պատրիարք Հայրն ալ նուէր մը զրկած է , և բարձրատիճան եկեղեցականք ալ յայց երկնելով յօժարակամ կը նպաստեն : - Ամեն . Ս . Պատրիարք Հայ-րը ներքին գործոց նախարարին հետ տեսակցութեան առնել , շը-նորհակալութիւն յայտնել է՝ Ար-մաշի հրդեհէն մնացեալ Հայոց պարէն ու արմոտիք շնորհուելուն համար , և խնդրել է որ առ Օ-

գոստ . Սուրբանն բարեխօսէ յիշ-եալ թշուառ արկածեղոց բնակա-րանաց ինուութեան նպատտ տըր-ուելու համար : - Կրօնական ժողովը չընդու-նեց Տ . Հմայեալ եպիսկոպոսի Ռու-տոթոյի առաջնորդական տեղա-պահութենէ հրաժարականն , և դարձեալ որոշեց որ յետ այսորիկ ամէն եկեղեցական առանց որեւէ պատճառանաց և հրաժարման երթայ ինչ պաշտօնի համար որ ընտրուի կամ կոչուի , և այս ո-րոշման հակառակ վարուող եկե-ղեցականաց որեւէ պաշտօն չտըր-ուի Պոլսոյ մէջ , որպէս որոշուած է յառաջագոյն : - Սմբէրկայի Մասալուսէթ նահանգի Ուսթըր գիւղաքաղա-քի մէջ հաստատեալ Հայոց Կա-ճառ Հայկական անուն ընկերու-թիւնը Պատրիարքարանի պաշտ-պանութիւնը խնդրած լինելով՝ Կրօնական ժողովը հարկ համա-րեցաւ տեղեկութիւն առնուլ յիշ-եալ կաճառէն թէ՛ տեղւոյն Հայ գաղթականութիւնը կարող է ե-կեղեցականի մը նիւթական պի-տոյքն հոգալ : - Որոշմամբ Կրօնական ժողո-վոյ , Տ . Վաղինակ վարդապետ ի նիւթիդիա առ Դեռ . Առաջնորդն զրկուեցաւ , որպէս զի վիճակին մէջ գործածուի ի հօլովութիւն ժողովրդեան : - Խարբերդէն շնորհակալ-եաց զիր հասած է ի Պատրիար-քարան՝ տեղւոյն առաջնորդ Գեր-Անդր . եպիսկոպոսի բարեօք պաշ-տօնավարութեան համար , և այ-սու միանգամայն հերքուած են հակառակորդաց ոմանց չարախօ-սութիւնք : - Տիկին տղթթր Փէշտիմալ-ճեան որոշեց է ամէն տարի 6 լի-րա տալ ի նպատտ Դալֆայեան որբանոցի Խառնուիլի : - Պիլէճիկի առաջնորդական նորընտիր տեղապահ Արթ . Տ . Սա-հակ վարդապետ Ա . յովատեան այս օրերս կուղեւորի ի պաշտօնատե-ղին : - Եգիպտոսի Առաջնորդ Գեր-Տ . Մատթէոս եպիսկոպոս՝ որ հի-ւանդ էր , առողջացեր է : - Մայրաքաղաքիս պարսկա-կան դեսպան Մօսթին Խան՝ ընդ-հանուր հիւպատոս Ագալեան Յովհաննէս Խանի հետ երեքշաբ-թի ի փոխարձակ այցելութիւն գնաց առ Ամեն . Ս . Պատրիարք Հայրն : - Մասիս լրագրին անորոշ ժա-մանակաւ դադարեցաւ լրագրա-կան տեսչութեան հրամանագրով անցեալ չարաթ աւուր թերթին մէջ հրատարակեալ մէկ յօդուա-ծին պատճառաւ , որ Պատրիար-քարանի դէմ չափազանցաբար գրուած համարումն է : - Կարնոյ Սանասարեանց վար-ժարանը Խարբերդի Սորտրի վան-քը փոխադրելու խնդրն՝ որ բա-ւական ժամանակէ հետէ կը լըս-ուի , մօտերս կը կարգադրուի շը-նորհիւ միջնորդութեան Պատրի-արքարանի առ Բ . Դուռն : - Վեհափառ Տ . Տ . Մախար կաթողիկոսն ամենայն Հայոց ի Տիկիս օսմանեան հիւպատոսին ալ այցելով՝ Օգոստ . Սուրբանին կողմանէ թուրքիոյ Հայոց վայե-լած շնորհաց համար գոհութիւն յայտնել , նորին Վեհափառու-թեան համար բարեմաղթութիւնս

ներ ըրեր, և հիւպատոսէն խնդրեց որ իւր գոհութիւնն ու բարեմաղթութիւններն հեռագրէ ի կայսերական պալատն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատուաւոր, Աստիճան, Պաշտօն և Պարգև: Պուրքէնի օսմանեան դեպքն անուանեցաւ Աթէնքի օսմանեան նախորդ դեպքն Թէրիտուն պէյ: Մէարիֆի քննիչ ժողովոյ անդամ անուանեցաւ Ահմէտ պէյ, որդի Աթէք պէյի: Վարահիսարը Շարքի ընդհանուր գատախաղի օգնական անուանեցաւ Իրաւագիտական վարժարանի չըմանաւարտներէն Մահմուտ Նէճիպ էֆէնտի: Իւլայի երկրորդ աստիճան և երրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ թղթատարական վարչութեան օգնական Գուլ էֆէնտի: Սալիսէի աստիճան՝ Էնկիւրի վերաքննիչ ատենի ընդհանուր գատախաղ Ահմէտ Բէշիտ պէյի: Մէքքէի Մուլա անուանեցաւ Թէրիտուն գիւղացի Շէրիյէ ժողովոյ առաջին քարտուղար Շիւքրի էֆէնտի: Պետական խորհրդոյ անդամ անուանեցաւ քաղաքապետութեան շնչեղ վարչական ժողովոյ անդամ Շէրիպ էֆէնտի: Վանայ Պէյթիւլէ պապ գաւառականի գալմագամ անուանեցաւ Մաթէի նախորդ գալմագամ Բադր պէյ: Քէտիգաթ Շէրիյէ ժողովոյ անդամ և միանգամայն առաջին քարտուղար անուանեցաւ Նոյն ժողովոյ երկրորդ քարտուղար և Շէրիպէ-Խալապ էֆէնտի թու ձէմիլ պէյ: Որոց ստացուած լարչական ժողովոյ անդամ անուանեցաւ Սինապի նախորդ նայիթ Թուրքընգաթ Սիլի պէյ: Հալէպի Պապ ձէմիլ գաւառականի գալմագամ անուանեցաւ Խալիպէպի Նախորդ գալմագամ Ահմէտ Համիտ էֆէնտի: Իւլայի երկրորդ աստիճան՝ Բերայի նախական գատարանի առաջին նախագահ Շէյքէթ պէյի և Նոյն գատարանի Հոգեւոր երկրորդ ճիւղին նախագահ Հիւսնի էֆէնտի: Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Չիւսնիյի երեւելիներէն Գատըղատէ Խոսէմ էֆէնտի: Ուսնիյի աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ Պէյթիւլէ Բաթիէ էֆէնտի: Երկրորդ աստիճանի Օսմանիյէ՝ եպարքոսական Մէքթուպի Մէհմէտ Ալի պէյի: Երկրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ եպարքոսական թղթակցութեանց ղեկանի անօրէնի օգնական Ասաֆ պէյի: Հալէպի էնտէրին գաւառականի գալմագամ անուանեցաւ Ասանայի Խալապ գաւառականի գալմագամ Մահմուտ պէյ և նմա յաջորդեց Նասրէի նախկին գալմագամ Խալապ պէյ: Բաղէշի ձապաղաւր գաւառականի գալմագամ անուանեցաւ Տարթիյի նախորդ գալմագամ ձէմիլ էֆէնտի: Իւլայի երկրորդ աստիճան՝ Տիւրքանակերտի նահանգի Տէֆթիւթար թէմիլիէ էֆէնտի և Պաղտատի նահանգին Մէքթուպի Պաղտատի նահանգին Մէքթուպի Մաղտատի էֆէնտի: Սանիյէ Միւթէմայիլ աստիճան՝ Լիզաֆի նախարարութեան վարչական ժողովոյ անդամներէն Օսման Նուրի էֆէնտի և շնչեղ Մէճիտիւլապի նախկին քարտուղար Բէքրէպի փաշապատէ ձէմիլատին պէյի: Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Սալա

րապետութեան Դրան հետեւակ զօրաց ճիւղի թղթակցութեանց ղեկանի քարտուղարներէն Աթապէյի: Երկրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ պետական Խորհրդոյ անդամներէն Գուլ էֆէնտի: Զինգերորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ Արքիմոնուպոլսոյ Օրթոքէոյ գաւառականի թղթակցութեան նախորդ նախագահ Բաթալի էֆէնտի: Երկրորդ նախարար անուանեցաւ Յակոբ փաշա՝ որ, ինչպէս յայտնի է, ժամանակէ մը հետէ փոխանորդաբար կը վարէր սոյն ծանր ու փափուկ պաշտօնն ամենայն յաջողութեամբ ու բարեկարգութեամբ: Թուրք լրագիրը այս առթիւ գոհութեամբ ու գովութեամբ կը յիշատակեն Յակոբ փաշայի կարգադրութիւններն ու բարեփոխումներն թիւններն ըստ բաղձանաց Օրդոսի Սուլթանի: Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Գարբիէ էֆէնտի նուրաւունեան չորեքշաբթի ի Պէրլին ուղեւորեցաւ, որպէս զի կառավարութեան և Պ. Հիւրի հաշուական ծանուցեալ խնդրոյն վերաբերեալ թուղթերը ցուցնէ և ծանօթութիւն տալ հինգերորդ իրաւարար կարգեալ Պ. Կնայսի: Կըսուի թէ ելմանի նախարար Յակոբ փաշա Պէրլին Տէրիպէն գրամատան հետ կը բանակցի նոր փոխառութեան մը համար: Երկրորդ նախորդ խորհրդականի իսմայիլ փաշա հիւանդ է: Օգոստ. Սուլթանն առաջին թիւնապահ լրիւց ի տես: Օգոստ. Սուլթանը գեղարուեստի շքադրամներ շնորհեց թուրք օրիորդական վարժապետներին և արհեստական գիշերօթիկ վարժարանի անօրէնէն: Երկրորդ և աշակերտութեանց ուսնայ, հաշուելով յիշեալ վարժարանաց կողմանէ պատրաստեալ և մատուցեալ քանի մը նիւթոց: Իրաւագիտական վարժարանի նոր շրջանաւարտից ուսնայ հարցաքննիչ գատաւորաց լուր կը գրուին՝ գիւղեալ խնդրոց կարգադրութեան գրաւորապէս օգնելու համար: Արգելուեցաւ ի Սամսո խարախեալ ռոմերու ներմուծումն: Արգելուեցաւ ի թուրքիա քաղաքէն կոչուած իւզուլ խառն ձէթի ներմուծումն. իսկ զուտ առաջիկայի իւզերն պիտի ընդունուին անարգել: Կառավարութիւնն իմանալով որ ի Զիւլէյի օսմանեան մէջ ճիւղի գրամի կեղծ շինուած է, զգուշութեան միջոցներ անօրինեց որպէս զի ի թուրքիա չփոխադրուին: Սուրբոյ գանձապահ Մէհմէտ էֆէնտի 7000 զրուշ իւրացուցած լինելով, տեղւոյն վարչական ժողովն եւսմանեալ բանատարկութեան և յիշեալ գումարին վճարման գատապարտեց զնա: Ներքին գործոց պաշտօնատունը չըլաբերականաւ մը բացատրեց՝ ճանապարհաց շինութեան համար ժողովրդեան մասնակցութեան վերաբերեալ օրինական տրամադրութիւններն: Ամէն բնակիչ պարտի մասնակցել անձամբ կամ փոխանորդի մը միջոցաւ: Այս պարտականութենէն

ազատ են միայն իմամը, քրիստոնէայ կղերն, հրեայ բարոններ, անկարգ և զինուց ներքե գլխահարդը: Իսկ պետական պաշտօնատար և հեռագրական պաշտօնեայք ալ սոյն պարտականութեան ենթարկեալ են: Կարնոյ կուսակալ Մուսթաֆա փաշայի մեծ դուստրը ժընըրաբերութենէ անմիջապէս ետքը, և տեղւոյն Բուսուլմաթի վերատեսուչ Ալի Բիզա էֆէնտի մեռան: Մշոյ Հոմէական ազգայնոց առաջնորդ Յովհաննէս Գերապայծառն, որ մայրաքաղաք կը գտնուէր, ի Հոմո ուղեւորեցաւ: Օգոստ. Սուլթանը լսելով որ չորս ամէն հետէ թուղթի վերաբերեալ Մուլթանիյէ վարժարանի ուսուցչաց և այլ պաշտօնէից, հրամայեց վճարել զայն և յետ պայտիկ ի ժամանակին հատուցանել թուղթերը: Երեքշաբթի երեկոյ, պաշտօնային բժշկապետ Մալոնէնի փաշայ իւր անուան տարեդարձին առթիւ կոչուեց տուաւ 50 հրաւիրելոց, յորս էր Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ: Օգոստ. Սուլթանն հաճեցաւ պաշտական նուագածուաց խումբ մը զրկել ի պատիւ փաշային: Մարտիկոյ յոյն վաճառականը 27560 ֆրանք հանդանաւելով՝ մայրաքաղաք զրկեր են ի նպատակ բարեպաշտական հաստատութեանց յունաց: Վասիլիքո անուն յոյն կին մը՝ որ չէ մը օրիկ պատճառաւ զայրանալով սպաննած էր մահաւաճ թորիք անուն անձն, 15 տարի շղթայակալ բանտարկութեան դատապարտեցաւ: Սարը մականուամբ Յակոբ անուն անձ մը՝ որ Բերայի ընդհանուր գատախաղի և հարցաքննիչ գատաւորաց պաշտօնատանց մէջ կը դեղեր և երբեմն ալ ամառ թուղթեր կը զեղչէ եղեր, Բերայի պատժական ատենի կողմանէ յետ նշաւական վեցամեայ բանտարկութեան դատապարտուեց՝ դատի մը մէջ սուտ երգում ընելը հաստատուելուն համար: Խասգիւղի մէջ հրեայ երիտասարդք ակումբ մը կազմեր են, պայմանելով որ միայն թուրքերէն լեզուաւ խօսին անդ, եւ թուրք գրագէտք ու հրատարակախօսք ալ ընդունուին: Այս աղմուկին նպատակն է թուրք լեզուն ընդհանրացնել հրեայ հասարակութեան մէջ: Հինգշաբթի Տրապիզոն զրկուեցան Կովկասէն մայրաքաղաք եկող 30 չէքքէս ընտանիք: Խորիւնի մէջ նպարավաճառ թեոտորի տունը մտնելով զԹէոտորի չարաչար վիրաւորող, նոր հայրն սպաննող և տունը կողոպտող 9 գիւղացիք ձերբակալուեցին:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

4. Պոլսի 17 գեղականութիւն 1888	
Օսմանեան Գոնսօլիտէ	16-16
Բուլղարի երկաթուղի	46-75
Թրակուէ	1-0
Օսմանեան լիւան 100 զրուշէն	108-37
Մէճիտիյէ	102-
Մէթալիք	103-
Հինգեւոց	103-
Կիցեւոց	8-82
Բուլղարի թղթաբար	77-
Բուլղարի արծաթ	91-30
Ռուսիոյ Բոլ	87-35
Գաղղիական լիւան	110-35
Անգղիական	51-20

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
Խալիկոյ ազգային ժողովն ընդունեց զինուորական ծախուց համար նախարարութեան կողմանէ առաջարկեալ արտաքոյ կարգի գումարը: Ժողովոյն մէջ այս խնդրոյն վերայ վիճաբանութեան ատեն նախարարապետն ըսեր է. «Եթէ արժանի լինիմ օգնութեան ազգային ժողովոյ և ազգին, պիտի աշխատիմ ի դուրս տանել ժըրաքիրս, մինչեւ ցլետին նշանախնայ: Իսկ եթէ լքանէք զիս, գիտեմ ես թէ յայնժամ ի՞նչ ընել պէտք է: Յայտնի է պարտաւորութիւնս. եթէ չպնդեմ զինուորական արտաքոյ կարգի ծախուց ընդունելութեան համար, առաջին հայրենեաց պատասխանատու կը լինիմ և իբրեւ ոճրագործ կամ բառատանուիմ: Պատերազմի չեմ փափաքիր: Ո՞վ կրնայ համարձակիլ ռազմասիրական դադափար ու նպատակ վերագրել ինձ, եւ իբր ապացոյց յերեւան ածել իմ մէջ չարժուան կամ խօսքս: Թէ և հանձնարոյ արգելեմ չէ՝ այժմէն կարծիք յայտնել ապագային համար, բայց չէք կրնա ռուսեալ թէ ամէն ուրեք խոնկալ են բորբոքման հակամէտ նիւթեր: Զմեղ ի զինուորական պատրաստութիւն հարկադրոյն Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ հետ հաստատեալ դաշնակցութիւնը չէ, այլ ընդհանուր աշխարհավարութեան վիճակն: Եթէ երբեք առանց դաշնակցի իսկ մնայինք, պիտի հարկադրէինք պատրաստութիւն տեսնել: Բայց եթէ կողքէք որ մեք նուազու կացութեան մէջ գտնուինք, զայն դուք խորհեցէք: Փորձած եմք ապիկարութիւնն ու անդաշնակցութիւնն: Այսուհետեւ ո՞չ ևս կը փափաքեմք այնպիսի վիճակի: Ժամանակ մը մերթ ի Փարիզ և մերթ ի Պէրլին հնազանդութեան ակն կը կառուցանէինք. արդ՝ փառք, ամենէն զօրաւոր պետութեանց հետ հասարակ եմք ի մասին իրաւանց: Յանցաւոր եմք այս աստիճանի ստանալու համար: Կոմս Բալուր, և մեր մեծ թագաւորն՝ վախճանեալ Վիլհելմ Իմմանուէլ, որ ի դուրս տարաւ Խալիկոյ միութեան գործն, եթէ լսէին աստանոր արտասանեալ խօսքերն, առամօթոյ պիտի ծածկէին իւրեանց երեսներն ձեռք իւրեանց: Կաղաչեմ որ բացորոշ յայտնէք ձեր կարծիքն ու խորհրդածութիւնները: Եթէ մեղուցեալ եմ, կրնա զուրկիմ ձեր յանդիմանութիւններն ու մեղադրանքն. ապա թէ ոչ կը սպասեմ որ մեծաւ ցնծութեամբ ու հաճութեամբ ընդունիք առաջարկութիւններս: »
Ի Լոնտոն իվանս անուն գերաւաճառ մը 14 օր բանտարկութեան և 600 լիւրա տուգանքի դատապարտեցաւ՝ գաղղիական անհրաժեշտութեան պատճառով: Միացեալ Նահանգաց նոր ընտիր նախագահ զօրավար Հարիսոն յանկարծ հիւանդացած է բուռն շրջապալէ՝ իրեն դէմ ի գործ դրուած սպանութեան փորձի մը պատճառաւ, որոյ գաղտնի մնալուն կը փափաքին եղեր ինքն և ընտանիքն: Միացեալ Նահանգաց ազգային ժողովոյ երկուական յանձն

նաժողովն 300 հազար տուր յատկացոյց 1889 թ. Փարիզեան Արուեստահանգիւն մասնակցելու համար, և որոշեց ազգային թանգարանէն ընտիր հաւաքածոյ մը ի Փարիզ զրկել: Ռուսիոյ զինուորական պաշտօնատունն 8 միլիոն մարքի դաշտային ու պաշարման թնդանօթներ ապաւրբեր է Գորուբի գործարանին, և որոշեց Պետրապոլի արեւմտեան կողմը նորամուտ մը կառուցանել: Ամսոյ 8 ին գիշերը Փարիզի Քարթիէտէզ Արշիվ թաղի ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ ուժանակով պայթում մը տեսնուեցաւ: Չէնք բաւական քննասուեր է, բայց մարդոյ կոտորուած չէ: Այսպիսի պայթումներ վերջին օրերս ուրիշ երկու թաղերու մէջ ալ պատահեցան: Ոստիկանութեան քննութիւնը ցարգապարզիւն մնացած են: Թունուսի իշխանութեան հանրային պարտուց 100 ին Է տուկոն 3 եղաւ, և երկրին հանրային շինութեանց յատկացաւ զեղչեալ գումարն: Գերմանական Լեհաստանի գիւղերէից լեհական անունները գերմանեանի կը փոխուին, որպէս արգէն փողոցաց անունը փոխուեցան վերջին ժամանակներս: Լեհացիք շատ կը դժգոհին այս փոփոխմանց վերայ: Գերմանիոյ կայսեր մամ Աւիլուսթա կայսրուհին փափաքելով որ պատերազմի մէջ վիրաւորելոց ըստ կարելոյն շուտ դեղ ու դարման լինի, 500 լիւրայի մըրցանակ կը խոստանայ չարժական ու դիւրատար հիւանդանոցի լաւագոյն տեսակը շինողին, և ուրիշ մրցանակներ՝ այնպիսի հիւանդանոցի մը ներքին զանազան պիտոյից համար, ինչպէս վիրաբուժական գործիք, գեղարայք և այլն: Առաջիկայ տարւոյ Յունիսի մէջ պիտի կատարուի այս մրցման հանգէսը: Գաղղիոյ զինուորական նախարարն արգելեց՝ այսուհետեւ զինուորական վարժարանաց մէջ օտար սպայ ընդունիլ: Հետեւաբար ուսմանիցի սպայք ի Պէրլիա պիտի երթան զինուորութեան ուսումնաւարտելու համար: Պապը Դիոնիսիոս տօնի առթիւ կարգադրեց ընդունելու ատեն նոցա ուշադրութիւնն հրաւիրել է պապութեան ներկայ վիճակին վերայ, ըսելով թէ առաւել ծանրացած և անդամանելի դարձած է Խալիկոյ ազգական ժողովոյ վաւերացուցած հաւաքապական նոր օրինաց պատճառաւ: Պուրէշէն հեռագրեալ է թէ Ռուսիոյ թագաւորին առողջական վիճակը լաւ չէ: Խալիկոյ նախորդ նախարարներէն Պ. Մանչինի մեռաւ 71 տարեկան: Կրթական, դատական, երկրական և արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօններ վարած էր: Ռուսիոյ կառավարութիւնը չըլաբերութենէ կառուու 15 միլիոն ռուպլի թղթադրամ: Գերմանիոյ կայսրը անձնական տկարութեան պատճառաւ քանի մը օր պալատին մէջ մնալէն ետքը կաղղուրեցաւ և սկսաւ դուրս ելնել:

